



Uniwersytet jako wspólnota nauczających i nauczanych

Artur Andrzejuk





Motto

- *Ci z nas, którzy ciągle wierzą w absolutnie powszechną wartość kultury intelektualnej i prawdy - bez popadania w rozpacz co do przyszłości - muszą szukać swego złotego wieku w przeszłości.*
- E. Gilson, Historia filozofii chrześcijańskiej w wiekach średnich, przekład S. Zalewski, wyd. 2, Warszawa 1987, s. 288.





Plan

1. Bernard z Chartres
2. Dzieje powstania UP (odróżnienie od modelu bolońskiego i oksfordzkiego)
3. Klasycznie rozumiana relacja mistrz – student
 - a) wersja JP II
 - b) wersja Krapca
 - c) wersja Gogacza
4. Nowożytne koncepcje uniwersytetu
5. Współczesne paradygmaty uniwersytetu
6. Wspólnota nauczających i nauczanych – dziś: seminarium doktoranckie.





Bernard z Chartres

Dicebat Bernardus Carnotensis nos esse nanos, gigantium humeris incidentes, ut possimus plura eis et remotiora videre, non utique proprii visus acumine, aut eminentia corporis, sed quia in altum subvehimur et extollimur magnitudine gigantea.

Joannis Saresberensis Metalogicus III, 4,
PL 199, 900.





Model boloński

- *universitas scholarium*

- Korporacja studentów
- Wybierali profesorów i ich opłacali (czesne)
- Zajęcia odbywały się w wynajętych pomieszczeniach





Model oksfordzki - *universitas magistrorum*

- Korporacja nauczających, utrzymujących się z beneficjów
- Studenci uczyli się za darmo, ale nie mieli wpływu na funkcjonowanie uniwersytetu





Model paryski

- *universitas magistrorum et scholarium*

- 1215 - statuty Roberta Courçon
- Korporacja nauczających i nauczanych
 - Partnerami uniwersytetu są:
 - Król Francji
 - Władze kościelne (biskup Paryża i kanclerz Notre Dame)
 - Władze miejskie Paryża





Uniwersytet w Krakowie

- 1364 – kazimierzowska fundacja uniwersytetu typu bolońskiego
- 1370 – śmierć fundatora; upadek uniwersytetu
- 1400 – jagiellońska fundacja uniwersytetu fakultetów (typ paryski)





Motto

Wygnanie człowieka jest ciemnota; jego ojczyzną jest wiedza

– Honoriusz z Autun

Prawda jest wprost jedynym, najwyższym i dominującym celem nauczania uniwersyteckiego, podstawowym zadaniem uniwersytetu

– Mieczysław Gogacz

Uniwersytecie! Alma Mater! (...) Służ Prawdzie!

– Jan Paweł II

Nigdy nie odnajdziemy prawdy, o ile zadomowiliśmy się w tym, co już zostało odkryte. Ci którzy pisali przed nami nie są naszymi władcami, tylko przewodnikami. Prawda stoi otworem dla wszystkich, jej miejsce przez nikogo nie zostało jeszcze zajęte

– Guibert z Tournai





Cechy nauczania uniwersyteckiego według Jana Pawła II

- Uniwersytet jako wspólnota (wszyscy członkowie tej wspólnoty są współodpowiedzialni za dobro wspólne).
- Wszechstronny rozwój człowieka jako przedmiot troski uniwersytetu (akcent na wyzwolenie „dojrzałego człowieczeństwa”).
- Wspólna genealogia uniwersytetów i Kościoła: mają wspólny cel („poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli”).
- Poszukiwanie prawdy jako podstawowe zadanie nauki (ważna rola metafizyki).
- Wolność od ingerencji władzy politycznej i gospodarczej w podstawowe badania naukowe.





Cechy nauczania uniwersyteckiego według Mieczysława Alberta Krąpca

- **Wielość dyscyplin naukowych, obejmującą dziś nauki szczegółowe, filozofię i teologię.**
- **Uporządkowanie i integrowanie wiedzy**
- **Postawa apragmatycznego poznawania rzeczywistości".**
- **Osobowy wymiar nauki. Ten osobowy wymiar działalności naukowej opiera się na:**
 - a) **"bezinteresownej postawie poznawczej",**
 - b) **"odpowiedzialności za prawdę",**
 - c) **oddaniu się mądrości; przeto cały uniwersytet musi być w swych charakterze "filozoficzny - miłujący mądrość".**





Cechy nauczania uniwersyteckiego według Mieczysława Gogacza

- Prawda jako pierwszy cel uniwersytetu
- Zaufanie słuchaczy do nauczających (przyjaźń i życzliwość).
- Nauczanie ujęte jako relacja osobowa (wzajemny udział w życiu intelektualnym)
- Odróżnienie uniwersytetu od instytucji ideologicznych (wychowują ludzie a nie teorie i instytucje).





Nowożytne koncepcje uniwersytetu

- **Angielska**
 - Wykształcenie i wychowanie mądrego i dzielnego Brytyjczyka (gentemaina);
- **Francuska**
 - Uformowanie sprawnego, kompetentnego i lojalnego funkcjonariusz państwowego;
- **Amerykańska (szkocka)**
 - Przygotowanie pionierów cywilizacji i postępu; kształcenie i badania ściśle związane z życiem gospodarczym;
- **Niemiecka (Humboltowska)**
 - Kompleksowe poznawanie prawdy naukowej; dydaktyka ściśle połączona z badaniami;





Współczesne paradygmaty uniwersytetu

- **Klasyczny**
 - Ukształtowany w średniowieczu przetrwał do dziś w uniwersytetach katolickich (ale nie tylko);
Wykształcenie polega na uzyskaniu mądrości.
- **Pozytywistyczny**
 - Jedyną rzeczywistością jest świat materialny, który adekwatnie opisują nauki matematyczno-przyrodnicze.
Wykształcenie wyższe to przygotowanie do zawodu.
- **Postmodernistyczny**
 - Subiektywistyczna i ekologiczna wizja świata. Uczy „prawdy” przybliżonej, subiektywnej, holistycznego obrazu świata i postaw ekologicznych;





Wnioski

- Pozytywistyczny model uniwersytetu przekształca się powoli w model postmodernistyczny (przy pewnych próbach – przynajmniej instytucjonalnych – nawiązania do klasycznej wizji uniwersytetu).
- Wobec masowości i skrajnego pragmatyzmu nauczania w szkołach wyższych, klasyczny uniwersytet może realizować się na seminarium doktoranckim.





Katedra Historii Filozofii
Starożytnej i Średniowiecznej

**Uniwersytet jako wspólnota nauczających i
nauczanych**

